

Dnro 27 / 2015

Valtiovarainministeriölle

Viite: Lausuntopyyntö 10.12.2014 VM093:00/2013
Asia: Lausunto hallituksen esityksestä metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi

Pyydettyä lausuntonaan MTK esittää kunnioittaen seuraavan:
Hallituksen esitys sisältää ehdotukset Laiksi metropolihallinnosta ja kahdeksaksitoista muuksi laiksi tai lain muuttamisesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan yhtenäistä metropolialueen hallintoa käsittämään Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten, Sipoon, Keravan Tuusulan, Järvenpään, Kirkkonummen, Vihdin, Nurmijärven; Mäntsälän, Hyvinkään ja Pornaisten kuntien alueen. Tämän kuntarajat ylittävän hallinto järjestäisi maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevat tehtävät. Tällä tavoiteltaisiin sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävää kehitystä ja alueen kansainvälistä kilpailukykyä ja elinvoimaa.

MTK on jo aiemmassa 2.7.2014 antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota siihen, että lain tavoitteiden ja keinojen välillä ei ole osoitettu selkeää kausaliteettia eikä esitys sisällä vaikutusarviota määrällisissä taloudellisissa suhteissa. Päinvastoin vaikutusarviot uskotaan näkyvän vasta pidemmällä aikavälillä ja myönnetään, ettei metropolihallinnolla olisi välittömiä vaikutuksia harjoitettavaan elinkeinopolitiikkaan. Tämän vuoksi on syytä myös epäillä lain 1 §:n tavoitetta kansainvälisen kilpailukyvyyn ja elinvoiman vahvistamisesta. Sen sijaan välittömät hallinnolliset kustannukset kasvaisivat ja lupaprosessit hidastuisivat.

Kuten aiemmassa lausunnossamme totesimme, alueen keskeiset kilpailukykytekijät ovat energiapolitiikka, logistiikka, koulutetun työvoiman tarjonta ja toimitilakysymykset, eivätkä hallinnolliset rajat. (liite 1)

Aluerajauksen osalta MTK esittää, että metropolihallinto tulisi rajata koskemaan enintään Espoota, Helsinkiä, Kauniaista ja Vantaata ja tällöinkin hallintomallina voisi olla korkeintaan pakkokuntayhtymä, vaikka nykyisiä yhteistyömuotoja HSL ja HSY kehittämällä.

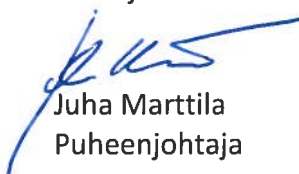
Maankäytön tehostaminen on vallitseva yhdyskuntasuunnittelun tavoite, mitä voidaan toteuttaa ja toteutetaan kaikissa alueen kunnissa ilman metropolihallintoakin. Maankäytön ohjaamiseen ovat maakunta- ja seutukaavat riittäviä välineitä. On pikemminkin havaittavissa, että eriasteisilla suunnitelmissa on sidottu lakiin perustuvia oikeuksia liiaksi ja niin, että nämä vanhentuneet suunnitelmat joustamattomina ohjaavat kehitystä jopa tilanteissa, joissa elinkeinoelämän tai asukkaiden tarpeet ovat muuttuneet.

Eriyisen haitallista kehyskuntien kehittämismahdollisuuksien kannalta olisi sisällyttää metropoli-hallinnon toimivaltaan haja-asutusalueen suunnittelutarvelupapäätösten antaminen. Tällaisen toimivallan käyttötarvetta ei voida perustella. Läheisyysperiaatteen kunnioittamiseksi maankäyttö ja kaavoitusmonopoli on säilytettävä kunnalla. Pääkaupunkiseudun kilpailukyvyyn voidaan olettaa heikentyvän, jos vaihtoehtoista rakentamismahdollisuuksia rajoitetaan keskittämällä rakentaminen vain kaavoitetulle maalle. Asumiskustannukset tulisivat nousemaan entisestään ja tälläkin hetkellä rakentaminen on liian vähäistä.

MTK uudistaa soveltuvien osin lausunnossaan 2.7.2014 lausumansa eikä katso lakipakettia toteuttamiskelpoiseksi esitetyssä muodossaan.

Helsingissä 2.2.2015

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Juha Marttila
Puheenjohtaja

Risto Airikkala
Päälakimies

Liite: MTK:n 2.7.2014 antama lausunto

Risto Airikkala
Päälakimies
Maa- ja metsätaloustuottajain
Keskusliitto MTK ry

LAUSUNTO
2.7.2014

Dnro: 117/2014

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

1/3

Viite: Lausuntopyyntö VM093:00/2013

Asia: Lausunto metropolihallintolakia valmistelevalle työryhmälle väliraportista

Pyydettyä lausuntonaan MTK esittää kunnioittaen seuraavan:

Yleistä

Työryhmän väliraportissa esitetään metropolihallinnon tarpeellisuus erityisesti alueen kilpailukykyyn varmistamiseksi, segregaatian estämiseksi, maankäytön tehostamiseksi sekä asumisen ja liikenteen suunnittelemiseksi.

Raportissa ei kuitenkaan esitetä vaikutusarvioita em. tavoitteiden osalta, vaan työryhmä näyttää uskon sokeasti ns. hallinnollisen suunnittelutalouden voivan ratkaista parhaiten em. tavoitteet.

Toisaalta on huomautettava, että esim. segregaatio Helsingin sisällä lisääntyy huolimatta siitä, että kaupungilla olisi hallinnollisesti mahdollista sitä torjua. Helsingin sisäisen segregaatian väheneminen ei helpotu sillä, että päätöksentekoon osallistuisi myös reuna-alueiden kunnat. Segregaatiota ohjaa merkittävästi suuremmalla vaikutuksella markkinavoimat kuin kunnallinen hallinto.

Myös maankäytön tehostaminen olisi Helsingin omassa päätäntävallassa kaavoitusmonopolinsa turvin, joten vaikea yhdistää ajatusta maankäytön tehostamistarpeella ja metropolihallinnolla. Metropolihallinnolle esitetty oikeus päättää myös ympäryskuntien haja-asutusalueiden rakennusluvista suunnittelutarveratkaisujen kautta olisi päinvastoin omiaan nostamaan kaava-alueilla olevien kiinteistöjen arvoja ja sitä kautta asumiskustannuksia, mikä päinvastoin heikentäisi pääkaupunkiseudun kilpailukykyä. Metropolialueen keskeiset kilpailukykytekijät ovat energia-politiikka, logistiikka, koulutetun työvoiman tarjonta ja toimitilat – nämä kysymykset tulisi olla metropolialueen keskeisessä intressissä – ei hallinnolliset rajat.

Liikenteen alueellista suunnittelua ja täytäntöönpanoa on hoidettu HSL kuntayhtymän toimesta hyvin tuloksin. Samoin HSY on lunastanut paikkansa. Nämä elimet jo sellaisinaan osoittavat ratkaisumahdollisuuksia olevan hallinnon keskittämisen vaihtoehdon ohella. Alueellisesti toimivan joukkoliikenteen tarpeita varten metropolihallinto on tarpeettoman raskas hallintoelin. Usein esitetyt perusteet; pendelöinti ja työpaikkaomavaraisuus tosin hallinnollisten rajojen muutosten kautta tilastollisesti muuttuisivat, mutta konkreettisesti työmatkat säilyisivät ennallaan ja liikenneongelmat samoina. Vasta työpaikkojen siirtyminen metropolin kehyskuntiin ja reuna-alueille toisi toivottua tasapainoa kehitystä ja vähentäisi työmatkaliikennettä. Keskitetyn hallinnon myönteistä vaikutusta toiminnalliseen tehokkuuteen ei ole osoitettu, vaan päinvastoin mm.

hankilainsäädännön edellyttämän kilpailuttamisen kannalta on osoitettu hyödylliseksi jakaa urakat ja hankinnat pienempiin osiin ja sitä kautta ylläpitää kilpailua ja joustavuutta markkinoilla.

Työryhmä on esittänyt metropolihallinnolle kaksi vaihtoehtoista tehtävämallia joko ns.

1. Vähimmäistehtävät-malli tai

2. Laaja malli

Vastaukset yksilöityyn kysymyksiin;

Työryhmä on pyytänyt vastausta seuraaviin eri vaihtoehtoihin;

1a. vastaako työryhmän esittämät vähimmäistehtävät-malli ja laaja malli metropolialueen erityisiin haasteisiin myös pidemmällä aikavälillä sekä kuntien ja alueen kokonaisuuden näkökulmasta.

1b. kumpaa vaihtoehtoista malleista lausunnonantaja pitää tarkoituksenmukaisempana toteutustapana metropolihallinnon perustamiseksi

1c. mikäli kumpaakaan työryhmän esittämästä malleista ei pidetä tarkoituksenmukaisena, pyydetään esittämään vaihtoehtoinen toteutustapa hallituksen linjauksen esittämän metropolihallinnon perustamiseksi

Edellä annetuista vaihtoehtoista 1c. on käsityksemme mukaan realistisin ja toimivin eli **metropoli-hallinto tulisi rajoittaa koskemaan vain Espoota, Helsinkiä, Kauniaista ja Vantaata, mutta siten, että sillä olisi sekä strategisia että operatiivisia tehtäviä. Tämän vaihtoehdon täytäntöönpano-mallina voisi olla pakkokuntayhtymä ja tehtävät voisivat laajentua käsittämään nykyiset HSL:n ja HSY:n tehtävien lisäksi maahanmuuttajien asettautumispalvelut, kaavoitus, toisen asteen koulutus ja vanhuspalvelut.**

Tämänkin kuntayhtymämallin tarpeellisuus poistuisi, jos po. kunnat yhdistettäisiin yhdeksi kunnaksi.

Vaihtoehtoisten mallien tarkempi arviointi

2a. metropolihallinnon tehtävät

Kunnallista itsehallintoa ei tule kaventaa kehyskunnissa, vaan metropolihallinnon tehtävät rajoittuisivat edellä 1c. kohdassa esiintuotuun.

Mikäli metropolihallinnolla olisi maankäytön osalta mm. oikeus vaatia suunnittelutarveratkaisu kaikkien kehyskuntien haja-asutusalueiden rakentamiseen, pysäyttäisi se kehyskuntien kehityksen todennäköisesti välittömästi. Kehyskunnille täytyy antaa mahdollisuus itse päättää maankäytöstään ja kehityksestään – niin asuntoalueistaan kuin työpaikoistaan. Muussa tapauksessa seurauksena olisi asuntotilanteen kärjistyminen kaava-alueiden rakennusmaan hinnannousun johdosta. Tämä uhkaisi myös kansalaisten perustuslaissa säädettyä oikeutta itse valita asuinpaikkansa maassa samoin kuin omistusoikeutta käyttää kiinteätä omaisuutta.

Metropolialueen tehtävistä on siten alueen kilpailukyvyyn säilyttämisen ja alueellisen kehityksen tasapainonkin vuoksi poistettava maankäytön ohjaus. **Maankäytön ohjaamiseen ovat maakunta- ja seutukaavat riittäviä välineitä.**

2b. hallinnon ja päätöksenteon järjestämisen vaihtoehdot

Ennen aikaista ottaa kantaa selkeiden esitysten ja vaikutusarviointien puutuessa.

Esitetyt vaihtoehdot ovat omiaan etäännyttämään kuntalaisia hallinnosta ja heikentävät kansalaisyhteiskunta kehitystä.

2c. vaihtoehdot vaalien järjestämiseksi ja asukkaiden osallistumisen turvaaminen

Läheisyysperiaatetta tulisi soveltaa mahdollisimman laajasti.

2d. Vaihtoehdot aluerajauksiksi

Aluerajaus tulisi rajoittaa vain Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkeihin.

2e. Vaihtoehdot rahoituksen järjestämiseksi -

2f. Vaihtoehtoisten mallien kuntakohtaiset ja alueelliset vaikutukset

Ehdotettu oikeus hajakennusalueiden suunnittelutarveratkaisujen ja muun maankäyttöön liittyvien päätösten keskittämiseen metropolihallinnolle pysäyttäisi kehyskuntien kehittämisen ja rakentamisen nostaen samalla kaavoitettujen alueiden rakennuspaikkojen hintaa, mikä ei olisi omiaan lisäämään alueen houkuttelevuutta kilpailtaessa mm. kansainvälisten yritysten sijoittumisesta.

3. Muut kysymykset

Lain valmistelutoimet tulisi keskeyttää odottamaan muiden hallinnollisten hankkeiden toteutumista ja käynnistää uudelleen vasta em. ensisijaisten ratkaisuvaihtoehdoista saatujen kokemusten jälkeen.

Lopuksi

Väliraportti sisältää niin monta avointa kysymystä ja vaihtoehtoisten kombinaatioiden rakennelmaa, että uskottavien vaikutusarviointien tekeminen on lähes mahdotonta. Näin myös kannanottaminen esitettyjen vaihtoehtoisten välillä ei voi perustua sellaiseen tutkimustietoon, mihin tämänkaltaisten esitysten tulisi perustua. Näistä syistä MTK katsoo, että ei ole esitetty perusteita uudentyyppisen hallinnollisen toimenpiteen perustamiseksi paikallishallintoon kunnallisten tehtävien hoitamista varten, vaan pääkaupunkiseudun kuntien yhteistoimintaa voidaan hyvin lisätä ja edistää kuntayhtymien ja HSY ja HSL kaltaisten järjestelyjen avulla.

Mikäli tätäkin syvempää yhteistoimintaa tarvitaan, on siihen olemassa luonnollinen kehityssuunta eli kuntaliitokset Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kesken. **Uudentyyppinen metropolihallinto olisi päinvastoin omiaan estämään tai ainakin hidastamaan pääkaupunkiseudun kuntaliitoksia**, mikä esitettyä paremmin johtaisi asetettuihin tavoitteisiin. Esityksessä ei myöskään ole huomioitu syntyneitä poliittista sopimusta sote-ratkaisusta, mikä suurimmilta osin poistaa metropolihallinnon tarpeen. Metropolihallinnon tarpeellisuus tulisi ylipäättään ottaa uuteen harkintaan vasta sen jälkeen, kun sote-ratkaisun täytäntöönpanosta on saatu riittävästi kokemuksia. Ensisijaisesti asiassa tulisi edetä kuntarakenneselvitysten perusteella.

Kehä III sisäpuolella tuotetaan vain n. 5 % Suomen vientituotteista, minkä vuoksi on syytä epäillä esitetyn metropolihallinnon merkitystä vaikutusta Suomen kilpailukykyyn. Kilpailukykyisen biotalouden kehittämisen kannalta kehittämistoimet ja mielenkiinto tulisi kohdistaa metropolialueen sijasta maakuntiin.

Helsingissä 2.7.2014

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry

Antti Sahi
toiminnanjohtaja

Risto Airikkala
päälakimies